

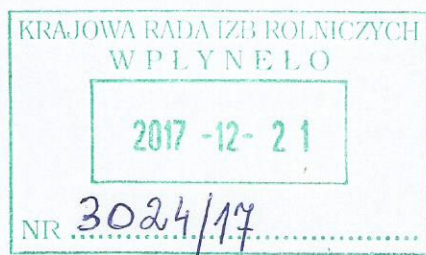

Warszawa, dnia 15 grudnia 2017 r.

**MINISTERSTWO ŚRODOWISKA
PODSEKRETARZ STANU**

Mariusz Gajda

DZW-II.521.8.2017.US

**Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes
Krajowej Rady Izb Rolniczych**

Szanowny Panie Prezesie,

Uprzejmie dziękuję za Pana pismo z dnia 4 grudnia 2017 r. znak: KRIR/W/1293/17 w sprawie budowy zbiorników retencyjnych w Polsce.

Na wstępie pragnę podkreślić, że gospodarowanie wodami obejmuje szereg działań zmierzających do wykorzystania i kształtowania zasobów wodnych oraz zaspokajania potrzeb społecznych i gospodarczych pojedynczych użytkowników, społeczności oraz całego kraju. Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych zaliczone zostały do strategicznych zasobów naturalnych kraju.

Z dniem 1 stycznia 2018 r. wejdzie w życie nowa ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566, z późn. zm.). Wprowadzenie nowego Prawa wodnego jest niezbędne dla wypełnienia obowiązków wobec Unii Europejskiej oraz zapewnienia racjonalnego gospodarowania wodami i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne zobowiązuje do korzystania z zasobów wodnych z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, a także w taki sposób, aby działając w zgodzie z interesem publicznym nie dopuszczać do wystąpienia, możliwego do uniknięcia, pogorszenia ekologicznych funkcji wód oraz pogorszenia stanu ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio zależnych od wód.

Działania w tym zakresie podporządkowano ustaleniom planów przeciwdziałania skutkom suszy, które obok planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planów zarządzania ryzykiem powodziowym, planów utrzymania wód, stanowią podstawowe dokumenty planistyczne w procesie gospodarowania wodami.

Sporządzenie planu przeciwdziałania skutkom suszy wymaga kompleksowej analizy możliwości powiększenia zasobów dyspozycyjnych wód, przedstawienia propozycji budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, sformułowania propozycji zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji oraz określeniu katalogu działań służących ograniczeniu skutków suszy. Obecnie zostały przygotowane takie plany dla regionów wodnych.

W październiku 2017 r. została wykonana metodyka opracowania planu przeciwdziałania skutkom suszy. W metodyce zaproponowano szereg działań, których celem jest przeciwdziałanie i łagodzenie skutków suszy. Są to m.in.:

- 1) Kreowanie świadomości rolników w zakresie możliwości tworzenia retencji na obszarach rolnych oraz propagowanie działań zmniejszających straty w rolnictwie podczas suszy. Działanie polega na propagowaniu działań wspierających zwiększanie retencji na obszarach rolniczych.
- 2) Opracowanie i wdrażanie programów edukacyjnych dla społeczeństwa o przyczynach występowania suszy, sposobach jej identyfikowania, skutkach i sposobach zapobiegania im. Działanie obejmuje programy edukacyjne i kampanie skierowane do różnych grup społecznych, w podziale na wiek, miejsce zamieszkania oraz potrzeby różnych użytkowników wód.
- 3) Wypracowanie metod wsparcia rzeczowego i finansowego dla poszkodowanych skutkami suszy. Działanie ma na celu stworzenie skutecznych metod wsparcia (rzeczowego i finansowego) dla poszkodowanych skutkami suszy oraz opracowanie systemu szacowania strat. Obejmuje ono działania doradczo-informacyjne dla poszkodowanych oraz jednostek udzielających wsparcia poszkodowanym.
- 4) Opracowanie reguł sterowania urządzeniami wodnymi retencjonującymi wodę w sposób umożliwiający wykorzystanie tych zasobów w okresie suszy. Celem działania jest stworzenie jasnych wytycznych dla sterowania urządzeniami wodnymi retencjonującymi wodę w sposób umożliwiający skuteczne zarządzanie tymi zasobami wodnymi, nie tylko w okresie wezbrań ale także w okresie suszy, z uwzględnieniem priorytetyzacji użytkowników na danym obszarze.
- 5) Opracowanie wytycznych do racjonalnego zużycia wody w rolnictwie. Działanie ma na celu racjonalizację zużycia wody w rolnictwie tj. zużycie, które całkowicie zaspokaja potrzeby bez zbędnych strat. Do takich działań należą przede wszystkim: oszczędne gospodarowanie wodą (ograniczenie parowania, stosowanie sprawniejszych urządzeń wodociągowych i systemów przesyłu wody), lepsze zarządzanie zapotrzebowaniem na wodę oraz sprawny i wiarygodny system monitoringu.
- 6) Zwiększenie retencji na obszarach rolniczych. Działanie polega na spowolnieniu lub zatrzymaniu odpływu z małych zlewni na obszarach użytkowanych rolniczo. Działanie obejmuje zabiegi agrotechniczne, które poprawiają strukturę gleby i zmniejszają parowanie, stosowanie odpowiedniego nawożenia roślin oraz stosowanie bezorkowego systemu uprawy. Dodatkowo, działanie to obejmuje także usługi ekosystemów na terenach użytkowanych rolniczo, głównie tworzenie zadrzewień śródpolnych poprawiających retencyjność na obszarach rolniczych.
- 7) Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania/zwiększania sztucznej retencji. Jako retencję sztuczną należy rozumieć: sztuczne zbiorniki wodne oraz stawy rybne. Retencja sztuczna zakłada możliwość retencji sterowanej, która umożliwi kontrolę obiegu wody. Działanie to polega na zwiększeniu retencji sztucznej na obszarach, na których nie jest możliwe zastosowanie działań korzystniejszych z punktu widzenia środowiskowego. Obejmuje ono działania techniczne związane z budową obiektów hydrotechnicznych zwiększających i kształtujących sztuczną retencję.
- 8) Budowa lub rozbudowa systemów melioracyjnych nawadniających lub nawadniająco-odwadniających oraz przebudowa systemów odwadniających na nawadniająco-odwadniające. Działanie ma na celu przekształcenie istniejących systemów melioracyjnych, które pełnią tylko

funkcje odwadniająca na takie systemy, które będą wspierać działania bieżące w sytuacji wystąpienia suszy rolniczej.

- 9) Wykorzystanie zasobów wód podziemnych dla zabezpieczenia wody do spożycia w rejonach o ograniczonych zasobach wód powierzchniowych z ujęć istniejących. Działanie ma na celu wykorzystanie alternatywnych ujęć dla zabezpieczenia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wykorzystaniem wód podziemnych. Działanie dedykowane jest regionom ze znacznym wpływem wód powierzchniowych, które w sytuacji wystąpienia suszy nie będą posiadały wystarczających zasobów do zaspokojenia tego celu.

Zgodnie z harmonogramem prac związanych z przygotowaniem planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy, opracowanie ostatecznej wersji powyższych planów planowane jest w 2020 r. Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy zostanie przygotowany w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi, ministrem właściwym do spraw rybołówstwa, ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej oraz wojewodami, uwzględniając podział kraju na obszary dorzeczy.

Należy również zwrócić uwagę na rządowy dokument pn.: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. W tym dokumencie jednym ze wskazanych strategicznych celów jest *Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi*. Zwrócono w nim uwagę na znaczenie zarządzania zasobami wodnymi dla zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Podkreśla się również potrzebę poprawy wód poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczanie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych niebezpiecznych materiałów. W związku z tym należy dążyć do odtworzenia ekosystemów zależnych od wody, w tym terenów górskich, lasów, terenów podmokłych, rzek, jezior i warstw wodonośnych.

Jednym z projektów do realizacji w ramach powyższego celu jest projekt „Woda dla rolnictwa”. Jest to program wsparcia gospodarstw rodzinnych i doskonalenia gospodarki wodnej w rolnictwie w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych. Zarządzanie lokalnymi zasobami wody obejmuje zatrzymanie wód opadowych w glebie, ochronę jakości wody poprzez zatrzymywanie substancji nawozowych i węgla organicznego w glebie, ochronę warunków bytowych chronionych gatunków zależnych od wody oraz kształtowanie krajobrazów sprzyjających utrzymaniu retencji naturalnej oraz zapobieganiu powodziom i suszom.

Podejmowane dotychczas, na szczeblu centralnym, działania w celu ograniczenia skutków suszy polegają przede wszystkim na budowie wielozadaniowych zbiorników wodnych, poprawie warunków retencji, promowaniu rozwiązań polegających na zatrzymaniu wód przy użyciu urządzeń technicznych, jak i z wykorzystaniem możliwości środowiska przyrodniczego oraz zaplanowaniu długofalowych działań w oparciu o dokumenty planistyczne w celu efektywniejszego gospodarowania wodami, w tym w oparciu o wspomniane plany przeciwdziałania skutkom suszy.

Z ważniejszych inwestycji służących poprawie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i jednocześnie ograniczających skutki suszy należy wymienić zakończoną w tym roku budowę zbiornika Świnna Poręba. Inwestycja ta zapewni ochronę przeciwpowodziową doliny rzeki Skawy poniżej zapory oraz doliny rzeki Wisły. Dodatkowymi funkcjami zbiornika jest ograniczenie skutków suszy i ochrona warunków przyrodniczych wód Skawy przez wyrównanie przepływu poniżej zbiornika.

Na koniec 2019 r. planowane jest również dokończenie budowy suchego zbiornika Racibórz Dolny, kluczowej inwestycji dla bezpieczeństwa przeciwpowodziowego trzech województw: śląskiego,

opolskiego i dolnośląskiego. Mimo, że zbiornik powstaje jako suchy nie wklucza się jego przekształcenia w przyszłości w mokry, spełniający obok priorytetu – bezpieczeństwa regionu, również inne funkcje: rekreacyjne, turystyczne, gospodarcze. Należy zaznaczyć, iż realizacja danej inwestycji w kontekście retencjonowania wody jest uzależniona od opłacalności budowy pod kątem skuteczności przedsięwzięcia, a także uwarunkowań środowiskowych.

Mając powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, iż nie tylko duże zbiorniki retencyjne, ale i inne działania przyczyniają się do poprawy stosunków wodnych i zatrzymywania wody w zlewni, zwłaszcza w okresie suszy. Istotnym elementem jest również tworzenie oraz zachowanie naturalnej retencji w szczególności przez zalesianie terenów o niskiej przydatności dla rolnictwa w celu spowolnienia spływu powierzchniowego wód, poprawę sposobu użytkowania gruntów oraz ochronę lasów łęgowych.

Co więcej, na wielkość i prędkość odpływu ze zlewni wpływa wiele czynników: warunki hydrologiczno-meteorologiczne, natężenie zasilania (opadem lub wodą z topniejącej pokrywy śnieżnej), rodzaj i sposób uprawiania gleby, pokrycia terenu roślinnością, zabudowy i zagospodarowania terenu zlewni. Poprzez pośrednią ingerencję w środowisko wodne tj. urbanizację, zabudowę terenów przyrzecznych i gospodarkę leśną, następuje zmiana stosunków wodnych w zlewni. Zwiększanie utwardzania powierzchni, w porównaniu do powierzchni nieutwardzonej, powoduje duży i szybki odpływ powierzchniowy, małe odparowanie przez rośliny i grunt oraz mały przyrost poziomu wody gruntowej. Zalesianie zwiększa infiltrację wody w glebę oraz opory ruchu dla wody płynącej po powierzchni oraz zmniejsza objętość odpływu powierzchniowego i kulminacji przepływu, zaś odpowiednie zabiegi agrotechniczne (np. terasowanie zboczy) zwiększają potencjał infiltracyjny i retencję powierzchniową zlewni.

Rozwój systemu ochrony przed suszą jest zatem działaniem koniecznym w trosce o uniknięcie dotkliwych konsekwencji występowania susz.

Z poważaniem

Do wiadomości:

1. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (dot. pisma znak: SPRM.214.10.33.2017.JG)